

BAMBI 2

USA, 2006

Ohjaus: Brian Pimental

Suomenkielisinä ääninä: Markus Bäckman, Miika Vintturi, Jyrki Kovaleff, Kari Hietalahti, Akira Takaki, Henri Piispanen, Juha Muje, Kristiina Halttu

Genre: animaatio

Kesto: 1h 14 min.

Ikäraja: 3

Oppimateriaalin tehtävät on suunniteltu varhaiskasvatukseen.

Oppimateriaalin teemoja: ystävyys, suru, eläimet ja vuodenkierto luonnossa, perhesuhteet, rohkeus

Synopsis

Hyinen tuuli puhaltaa talvisessa metsässä. Kaikkein kylmintä on kuitenkin Bambin sydämessä. Bambi ei tiedä, mitä sen äidille on tapahtunut. Se tietää vain, ettei äiti voi enää ikinä olla sen kanssa. Bambin isällä, ylväällä Metsän ruhtinaalla, ei ole muuta vaihtoehtoa kuin yrittää kasvattaa poikansa yksin. Kokemusta sillä ei vasan hoivaamisesta ole, mutta kuten Pöllövaari viisaasti toteaa, kukapa sopisi paremmin kasvattamaan nuorta prinssiä kuin metsän suuri ruhtinas itse. Isä on kuitenkin Bambille hieman etäinen. Metsän ruhtinas yrittää opettaa pojalleen, kuinka esiintyä ylpeästi ja kulkea arvokkaasti. Isän velvollisuuksien kutsuessa Bambi lähetetään kuitenkin leikkimään ystäviensä Rumpalin ja Kukan kanssa. Bambi tapaa myös jälleen suloisen tyttöpeuran nimeltä Faline, joka saa sen punastumaan. Mutta Ronno, pienet sarvet jo päähänsä saanut kovanaama, ei pidä nuoresta prinssistä tipan tippaa.

Kun Bambi ei ota oppiakseen arvonsa mukaista käytöstä, Metsän ruhtinas katsoo epäonnistuneensa kasvatustehtävässään ja pyytää Pöllövaaria etsimään pojalle uuden

kodin. Bambille tarjoutuu kuitenkin tilaisuus todistaa isälleen, että siinä on ainesta nuoreksi prinssiksi, ja niin isä ja poika löytävät uudelleen yhteisen sävelen. Ruhtinas opettaa poikaansa metsän tavoille, ja Bambi puolestaan opettaa isäänsä ottamaan hieman rennommin. Juuri kun perhe-elämä alkaa vihdoinkin luistaa, Pöllövaari tuo paikalle Menan, naaraspeuran joka on valmis ottamaan Bambin hoiviinsa. Bambin sydän särkyy, kun se luulee, ettei isä enää haluakaan sitä luokseen. Se hyvästelee ystävänsä ja lähtee Menan matkaan. Matkan varrella he joutuvat kuitenkin suureen vaaraan. Onnistuuko Bambi kokoamaan kaiken urheutensa selviytyäkseen pinteestä ja palatakseen lopulta isänsä ja ystäviensä luokse?

Elokuvan Bambi II tarina sijoittuu keskelle ensimmäisen Bambi-elokuvan herkimpiä hetkiä ja se kertoo siitä, miten Bambista tuli juuri sellainen kuin se on. Toisaalta tarina kertoo myös siitä, miten isä ja poika oppivat vaikeuksien kautta tuntemaan toisensa. Tälläkään kertaa ei ole omena pudonnut niin kauas puusta kuin ensi näkemältä vaikuttaa.

*Tehtävien lopussa on taustatietoa lapsen suruun ja kuolemaan liittyvistä asioista sekä luettelo aiheeseen liittyvästä kirjallisuudesta.

VIHJEITÄ ELOKUVAN KÄSITTELYYN

Ennen elokuva katsomista

Virittäytykää Bambi-elokuvan eläinteemaan seuraavien leikkien avulla.

A. Etsikää luontokirjoista eri eläinten jälkiä (karhu, orava, kettu, jänis, hirvi...). Piirtäkää ja leikatkaa jälkikuviot esim. kartongista tai muovisesta lattiamatosta ja kiinnittäkää ne lattiaan jälkikuvioden mukaisesti. Kaikki lapset saavat kokeilla kuinka karhu tallustelee tai jänis loikkii jne. Ulkona jäljet voidaan piirtää maahan.

B. Piirtäkää pitkä viiva, jonka taakse leikkijät asettuvat esim. neljään jonoon. Noin 10 metrin päähän viivasta asetetaan kunkin jonon kohdalle kivi, jonka kaikki leikkijät käyvät vuorollaan kiertämässä. Jonojen ensimmäiset taapertavat ankkoina, toiset löntystelevät karhuina, kolmannet loikkivat jäniksinä jne. Leikkijät käyvät kiertämässä kiven ja palaavat takaisin koskettaen seuraavaa jonossa odottavaa ja asettuvat jonon viimeiseksi. Leikkiä voidaan leikkiä myös joukkueviestinä.

C. Laulakaa ja leikkikää yhdessä *Karhu nukkuu... –piiri-* ja kiinniottoleikkiä. Bambin tarina alkaa ensimmäisessä Bambi-elokuvassa.

Ennen elokuvan katselua voidaan myös tutustua tai palauttaa mieliin ensimmäinen Bambi-tarina, jonka elokuvaversio sai ensi-iltansa jo vuonna 1942. Tarinaan voi tutustua kuvakirjan tai seuraavan tekstin avulla.

Kaikki metsän eläimet rientävät ihailemaan peuraäidin vastasyntyntä Bambi-poikasta, joka nimetään metsän nuoreksi prinssiksi. Bambin huojuvia ensiaskelia seuraavat myös hänen tulevat leikkiverinsa Rumpali-kani ja haisunäätä nimeltään Kukka. Viisaan Pöllövaarin opastuksella Bambi ystävineen oppii metsän monet salaisuudet. Opastusta tarvitaankin, sillä Bambin äiti saa metsästäjän luodista surmansa.

Bambi-elokuva kuvaa metsän idyllistä elämää Bambin kahden ensimmäisen vuoden aikana. Nähdään teini-ikäinen Bambi ihmettelemässä vasta kasvaneita sarviaan ja aikuis-Bambi taistelemassa ihastuksensa takia kilpailevan peuran kanssa. Viimein itsenäistynyt Bambi kasvaa rohkeaksi kuin isänsä aikoinaan johtaessaan muut peurat suojaan metsästäjien hävitysvimman tieltä. Eläinten oikeuksia vetoavasti puolustava elokuva näyttää, miten ihmisten toimilla voi usein olla traagiset vaikutuksen luonnon järjestyksessä.

Elokuvan Ikimuistoisia kohtauksia ovat muiden muassa Bambin ensimmäinen luistelukoulu jäätyneen lammen pinnalla, kevätsateen intensiivinen leikki metsän siimeksessä kuin myös ihmisten leirinuotion aiheuttaman metsäpalon kauhistuttavuus.

Elokuvan katselun jälkeen

1. Kaveruus

A. Eläinten ääniä. Jokaiselle leikkijälle jaetaan jonkun eläimen kuva. Kutakin eläintä on kaksi. Sovitun merkin jälkeen kaikki alkavat matkia sen eläimen ääntä, minkä kuvan sai. Tarkoituksena on löytää samanlainen eläinpari ääntelyn perusteella. Leikkiä voidaan vaikeuttaa niin, että leikkijöiden silmät peitetään huivilla.

B. Keskustelkaa yhdessä. Mitä eläimiä näitte elokuvassa? Ketkä olivat Bambin kavereita? Mitä eläimiä Rumpali ja Kukka olivat? Mitä eläinkaverukset tekivät yhdessä? Miten kaverukset auttoivat toisiaan? Piirtäkää siitä kuvia. Muodostakaa piirroskuvista kuvasarjoja ja kertokaa niiden perusteella omia Bambi-tarinoita.

C. Minkä nimisiä kavereita sinulla on? Mitä te leikitte ja teette yhdessä? Piirtäkää myös siitä.

D. Ystävyys kukkia
Keskustelkaa ystävydestä. Miettikää, mitkä sanat kuvaavat ystävyttä. Aikuinen auttaa kirjoittamaan listan ystävyys sanoista. Lukekaa sanoja yhdessä. Leikatkaa värillisestä konekirjoituspaperista neliön muotoisia (10 cm) palasia. Kukin lapsi saa kirjoittaa tussilla paperin keskelle yhden

valitsemansa ystävyyttä kuvaavan sanan. Taitelkaa paperin kulmat tasaisesti ja tiukasti keskelle. Täyttäkää iso, laakea astia vedellä ja sammuttakaa valot. Kynttilänvalo luo tunnelmaa. Kaikki kerääntyvät hiirenhiljaa astian ympärille taskulampun kanssa. Aikuinen laittaa taitellut paperit varovasti veteen kellumaan. Kostuessaan paperit avautuvat hitaasti ja sanat tulevat esiin. Lukekaa sanoja yhdessä.

Vinkki: saat paperitaitoksesta monimutkaisemman, esim. lumpeenkukkaa muistuttavan kuvion harjoittelemalla. Isommat lapset osaavat kirjoittaa pieniä ajatuksia tai runoja paperikukkiin.

2. Elämää metsässä

A. Bambilla oli myös vihollisia. Pohtikaa mitä on olla kavereita keskenään tai olla jonkun vihollinen. Metsän eläimet saivat koko ajan olla varuillaan, etteivät joutuneet saaliiksi. Mitä erilaisia vihollisia metsän eläimillä on?

B. Vahtikoira-leikki. Vahtikoira asettuu nukkumaan piirin keskelle silmät tiukasti kiinni kello tai tiuku vierellään. Leikin johtaja nyökkää sille, joka saa käydä hiipien hakemassa kellon. Kaikki leikkijät laittavat kädet selkensä taakse. Koira herää ja alkaa etsiä kelloa. Hän saa arvata kenen selän takana kello on. Välillä kellon haltija saa varovasti kilistellä kelloa.

C. Kettu ja jänis. Leikkijät asettuvat piiriin parit perätyksin kasvot piirin keskusta päin. Yksi leikkijä on kettu ja toinen jänis. Jänis puikkelehtii ympäri piiriä kettua pakoon. Se voi mennä jonkun leikkijän eteen turvaan seisomaan. Silloin sen ryhmän takimmaisena olija joutuu uudeksi jänikseksi. Jos kettu saa jäniksen kiinni, niin osat vaihtuvat.

D. Musiikkisatu. Suomalaisessa luonnossakin eläinlapset kokevat monenlaisia seikkailuja. Pikkunallen karkumatka-musiikkisatu kertoo kevättalvella talviunestaan heräävän Pikkunallen seikkailun. Emonallen vielä sikeästi nukkuessa kömpii Pikkunalle ulos maaliskuiselle hangelle, mutta kuinka sitten käykään... Luonto on usein ankara, mutta se myös suojelee ja parantaa. Musiikkisadun + cd Pikkunallen karkumatka (2005) on säveltänyt ja sanoittanut

nimimerkki Vilhelm Äijä ja kauniit piirroskuvat tehnyt Jaakko Ahvenainen. ISBN 952-91-9569-9

3. Perhe

A. Mitä perheenjäseniä Bambin perheeseen kuuluu? Millaisessa paikassa he yöpyvät? Millaisia asioita isä ja poika tekevät yhdessä? Mitä Bambin isä ”tekee työkseen” eli mitä hän tekee päivisin?

Millainen on Rumpalin perhe? Perheet voivat olla erilaisia. Keskustelkaa erilaisista perheistä.

B. Leikkikää leikkiä, jossa ryhmä järjestäytyy riviin ohjeen mukaan; hiusten värin mukaan, vaatteiden värisävyn mukaan, esim. tummasta vaaleaan, pituusjärjestyksen mukaan, perheen koon mukaan, iän mukaan, aakkosjärjestyksessä (aakkoset kannattaa laittaa seinälle), jne.

C. Piirtäkää omasta perheestänne, mitä perheenjäseniä perheeseen kuuluu? Mitä asioita aikuiset ja lapset tekevät yhdessä? Mitä perheen aikuiset tekevät työkseen? Mitä eri ammatteja tiedätte? Mitä työtä haluaisitte tehdä aikuisena?

D. Kuka tekee kotityöt? Mitä kotitöitä tiedätte? Miten kotona voi auttaa ja mitä lapset voivat tehdä? (leivotaan, siivotaan, kokkaillaan, tehdään koko perhe yhdessä...). Millaisia tarinoita niistä syntyy?

Kotityöpantomiimi: Valitkaa joku lapsista esittämään valitsemaansa kotityötä pantomiimina ja muut arvaavat mikä kotityö on kyseessä.

4. Hyvät tavat

A. Bambin isä, metsän ruhtinas, yritti kovasti opettaa Bambia siinä miten nuoren prinssin pitäisi käyttäytyä. Keskustelkaa millä tavoin mielestänne prinssien ja prinsessoiden tulisi käyttäytyä.

B. Lapset kulkevat vapaasti tilassa musiikin soidessa. Tai lapsista muodostetaan kaksi piiriä; sisä- ja ulkopiiri, joissa lapset kulkevat musiikin soidessa eri suuntiin. Musiikin

loppuessa lapset pysähtyvät ja toimivat kuulemansa ohjeen mukaisesti, minkä jälkeen musiikki soitto jatkuu. Leikinohje musiikin loppuessa voi olla:

- tervehtikää lähimmän lapsen kanssa ja kertokaa oma nimenne
- sanokaa kädestä pitäen päivää lähimmän lapsen kanssa
- antakaa lähimmälle lapselle jotain kuviteltua sanoen ole hyvä, johon toinen vastaa "kiitos"
- sanokaa lähimmälle lapselle anteeksi, johon toinen vastaa –saat anteeksi...

Lopuksi pohtikaa yhdessä mitä hyvät tavat ovat ja miksi ne on hyvä osata.

5. Leikkiä eri vuodenaikoina

Elokuvassa kuvataan kauniisti eri vuodenaikoja. Muistelkaa mitä vuodenaikaa elokuvan alussa kuvattiin? Mistä päätelitte, että tarina alkoi talvesta? Mitä leikkejä talvella voi leikkiä?

Talvella tehdään lumieläimiä ja harjoitellaan luistelua Bambin luistelukoulussa.

A. Miettikää, mitä eläimiä elokuvan metsässä asui. Muovailkaa lumesta tarinan eläimiä.

B. Bambin luistelukoulu

Aluksi kaikkien kannattaa harjoitella luistinten jalkaan laittamista ja nauhojen kiristämistä. Luistinten riisuminenkaan ei ensin tunnu kovin helpolta. Kypärä mukaan. Jokaisen harjoittelukerran jälkeen leikitään jotakin yhteisleikkejä, kuten esim. hippaleikkejä. Muistetaan kannustaa kaveria!

Vinkki: Ensimmäisessä Bambi-elokuvassa oli aika huikean näköistä luistelua.

1. kerralla harjoitellaan tasapainossa pysymistä ja etenemistä jäällä. Kuinka sujuu luistimilla seisominen ja luistimet jalassa kävely? Kun pysytään pystyssä, merkitään esim. keilojen avulla erimittaisia ratoja, joita luistellaan päästä päähän.

2. kerta: potkulautapotkut. Valitaan parit.

Toinen seisoo luistimilla kuin patsas ja toinen kuljettaa häntä radan toiseen päähän

selästä työntämällä potkien luistimilla potkulautapotkuja. Vaihdetaan osia.

3. kerta: kaatuminen, liukuminen ja ylösnouseminen.

Kaatumista kannattaa harjoitella: otetaan vauhtia, liu'utaan kahdella jalalla ja istahdetaan jäälle. Kaadutaan pylyllyen, sukelletaan vatsalleen, kyljelleen, jne. Luistimet jalassa ei aina ole helppo nousta takaisin seisomaan: ensin polviseisontaan, sitten kädellä jäältä tukien peppu ilmaan ja siitä ylös. Kaksi luistelijaa vetää kolmatta käsistä ja päästää sitten yksin liukumaan kahdella jalalla yhteisestä merkistä. Otetaan luistelemalla vauhtia ja liu'utaan yhdellä jalalla kädet sivulle ojennettuna. Temppeä voi tehostaa kiekaisemalla kuin kukko!

4. kerta: pyöriminen ja hyppy.

Kuinka sujuu pyöriminen paikallaan jalkoja nostaan? Osaatko hypätä pienen hypyn paikallaan? Jos luistelu sujuu, voi kokeilla sujuuko tasahyppy vauhdissa.

5. kerta: jarruttelua.

Harjoitellaan pysähtymistä.

Puoliaurajarrutus: otetaan vauhtia ja toisen jalan luistin laitetaan poikittain jarruksi toisen eteen.

6. kerta: liukuminen ja kyykistyminen.

Pari muodostaa toisiaan kädestä pitämällä portin. Muut ottavat vauhtia ja niaavat portin kohdalla päästäkseen sen ali. Jälle pudotetaan joku esine, johon on helppo tarttua. Luistelijan tehtävänä on ottaa vauhtia, liukua ja kumartua ottamaan esine mukaansa.

7. kerralla järjestetään rusettiluistelu.

Mukaan otetaan myös pitkä pyykkinaru. Kokeilkaa yhteisluistelua narun kanssa. Solmikaa naru ympyräksi. Kaikki ottavat tukevan otteen narusta ja sitten luistellaan yhdessä vauhdikkaasti ympyrää. Jos kaatuu, pitää muistaa heti päästää irti.

Lopuksi kaikki Bambin luistelukouluun osallistuneet saavat osallistumisdiplomin. Lämmin juotava ja keksitarjoilu kruunaavat juhlahetken.

Keväällä Bambi tutkii tuulta ja valonsäteitä.

A. Tutkikaa tuulta tuulihyrrien avulla.

Tarvitaan: piirustuspaperia, sakset, lyijykyniä tai puukeppejä ja nastoja.

Leikatkaa piirustuspaperista neliön muotoinen pala ja leikatkaa sen jokaisesta kulmasta keskelle päin viillot. Tehkää neulalla neliön keskelle pieni reikä samoin kuin joka toiseen keskelle käännettävään sakaraankin. Kääntäkää ”joulutorttujen tavoin” joka toinen sakara keskelle. Kiinnittäkää sakarat nastalla kiinni ja painakaa nasta kevyesti kiinni lyijykynään tai puukeppiin. Kokeilkaa tuulihyrrää ulkona kääntäen sitä tuulta kohden. Pyöriikö hyrrä jos juostaan kovaa?

B. Kevään ensimmäisten auringonsäteiden lämmittäessä on hauska kujeilla peilin kanssa. Kokeilkaa auringonsäteen pyydystämistä peiliin. Kuka pystyy kuljettamaan valonsäteitä pitkin pihaa?

Kesällä Bambi puhalttaa saippuakuplia ja leikkii peiliä kavereiden kanssa.

A. Puhaltakaa saippuakuplia

Tarvitaan: purkki, vettä (sadevesi käy myös hyvin), tiskiainetta, glyseriiniä (apteekista), sokeria, teräslankaa. Sekoittakaa 8dl vettä, 2dl tiskiainetta, 0.5dl glyseriiniä ja hyppysellinen sokeria leveäsuiseen purkkiin. Taivutelkaa teräslangasta pyöreä rengas ja kastakaa se seokseen. Nostakaa rengas ylös ja puhaltakaa varovasti.

Vinkki: Seos paranee jos sen antaa seisoa pari päivää ennen käyttöä. Teräslangan voi kiertää esimerkiksi puikon ympärille spiraaliksi ja vasta sen jälkeen taivuttaa renkaaksi.

B. Leikkikää peiliä. Yksi leikkijöistä valitaan peiliksi, joka asettuu kasvot puuta tai seinää päin. Muut leikkijät asettuvat n. 6-7 metrin päähän viivan taakse. Leikkijät yrittävät hiipiä koskettamaan peiliä kädellään, kun hän ei näe. Kun peili käännätään ympäri, kaikki jähmettyvät paikoilleen. Jos peili huomaa jonkun leikkijän liikkuvan, on leikkijän palattava takaisin aloitusviivan taakse. Se, joka ensin pääsee koskettamaan peiliä, saa olla seuraava peili.

Syksyllä kuvasuunnistetaan ja tehdään taidetta syksyn lehdistä.

Keskustelkaa, siitä kuinka eläimet varustautuvat talven tuloon? Talviunet, horros, ruokavarastojen täydentäminen, muuttolinnut, suojaväri...

A. Kuvasuunnistusta

Ottakaa pihasta noin 20 valokuvaa (esim. portti, keinu, liukumäki, kiipeilyteline...) ja liimatkaa ne kartongille. Numeroikaa ne. Kuvatut kohteet käydään myös numeroimassa. Lapset jaetaan kahden- tai kolmen hengen ryhmiin. Ensimmäinen ryhmä aloittaa ykköskuvasta. He katsovat kuvaa ja lähtevät etsimään kuvan esittämää paikkaa pihasta. Löydettyään paikan he palaavat lähtöpaikalle ja katsovat toista kuvaa jne. kunnes kaikki paikat on löydetty. Toinen ryhmä aloittaa kakkos- tai kolmoskuvasta. Kolmas sitä seuraavasta jne.

Vinkki: leikin vaikeuttamiseksi kannattaa ottaa valokuvia, joissa käyttää erikoisempia kuvakulmia.

B. Levitetään kohteista otetut valokuvat pöydälle. Ryhmä ottaa yhden kuvan ja lähtee etsimään kuvan paikkaa. Kohteessa on kirjainmerkki tai sana, jonka joukkueen kirjuri merkitsee muistiin. Joukkue palaa takaisin ja palauttaa kuvan. Sitten joukkue ottaa uuden kuvan, etsii paikan jne. Näin jatketaan kunnes kaikki kuvien esittämät kohteet on löydetty. Lopuksi joukkueen tehtävänä on muodostaa kirjaimista sana tai sanoista lause.

C. Painakaa lehtien avulla siten, että maalaatte lehtiä peitevärillä ja painatte niitä paperille. Tai kiinnittäkää lehti paperille maalarinteipin avulla. Suihkuttakaa suihkupullosta värihuosta päälle ja antakaa kuivua. Lopuksi poistakaa lehti. Kerätkää lehtiä ja laittakaa ne kuivumaan sanomalehden väliin. Kun ne ovat kuivia, niistä voi tehdä vaikka kortteja, jotka laminoidaan. Tai punokaa pihlajanmarjoista helminauhoja neulan ja langan avulla.

D. Tehkää retki syksyiseen metsään. Kerätkää metsästä tuomisia (lehtiä, oksia, neulasia, kiviä, korsia...). Kun palataan päiväkotiin tai kouluun rakennetaan tuliaista 4-5 hengen ryhmissä yhteisiä taideteoksia. Kertokaa muille tarinoita valmiista teoksista.

6. Ollaan rohkeita

Rumpali opettaa Bambia; ”Ole pelottavampi kuin se mikä sinua pelottaa.”

A. Irvistelkää, karjukaa, olkaa tosi pelottavan näköisiä. Harjoitelkaa erilaisia ilmeitä peilin edessä. Seuraavaksi lapset muodostavat pareja ja asettuvat vastakkain seisomaan. Toinen esittää peilikuvana toisen hurjia tai hassuja ilmeitä ja eleitä.

B. Hilpeät ilmeet. Ottakaa digikameralla kuvia, joita voi muokata tietokoneen avulla. Kun naamoja hiukan venyttelee ja pyöristelee ja kaventaa yms. saa aikaan aika vitsikkäitä naamoja. Muokataan kaikkien kuvia, myös aikuisten ja asettakaa ne esille. Lasten tehtävänä on keksiä keitä kuvat esittävät.

C. Tehkää jännittäviä ja pelottavankin näköisiä valokuvia valaisemalla pimeässä huoneessa kasvoja leuan alta ylöspäin. Kokeilkaa ensin peilin ääressä uusia ilmeitä ja ottakaa sen jälkeen kuvat automaattikameralla ilman salamaa.

D. Pohtikaa yhdessä millaista on olla rohkea? Mitä muita sanoja käyttäen voi kertoa jonkun olevan rohkea? (urhea, peloton...) Miten Bambi osoitti rohkeutta elokuvan tarinassa? Pohtikaa yhdessä mikä lapsia yleensä pelottaa? Miten pelko näkyy ulospäin? Miten pelon voi voittaa? Keskustelkaa myös siitä milloin joku teistä on ollut tosi rohkea. Oletteko joskus puolustaneet ystäväännne? Mitä silloin teitte? Mitkä värit voisivat kuvata pelkoa tai pelottavia asioita? Kertokaa tai piirtäkää keskustelun pohjalta.

7. Aistit valppaina

Elokuvassa Bambin isä, metsän ruhtinas kulki metsässä aistit valppaina vartioimassa laumaansa. Bambikin harjoitteli metsässä kulkemista ja kuulemista käyttäen kaikkia aistejaan. Tehkää retki lähimetsään. Välttäkää metsäretkellä turhaa elävien kasvinosien repimistä. Poimikaa kasvinosia vain ”tutkimuskäyttöön” ja antakaa muiden kasvaa rauhassa.

A. Etsikää jokaiselle sopiva paikka, johon voi käydä istumaan tai selälleen makaamaan.

Sulkekaa silmänne ja kuunnelkaa tarkasti. Mitä kuulette? Lopuksi pohtikaa yhdessä mitkä kuulemistanne äänistä olivat eläinten ääniä, muita luonnon ääniä (kuten tuulen, veden tai puiden ääniä) ja mitkä olivat ihmisen aiheuttamia (kuten liikenteen) ääniä.

B. Jokaiselle lapselle annetaan pieni purkki käteen, esim. tyhjä filmipurkki. Purkkiin kerätään metsästä erilaisia asioita, kuten havunneulasia, lehtiä, kukkia tai marjoja. Pienellä kepillä voi möyhentää kasvinosia, jotta niistä irtoaa tuoksuja paremmin. Haistelkaa lopuksi eri purkkeja silmät kiinni. Millaisia tuoksuja tai hajuja haistatte? Tuntuvatko jotkin tuoksuista tutuilta?

C. Rakentakaa yhdessä luonnon värikartta. Etsikää erilaisia värejä lehdistä, kukista, kivistä, jne. Asetelkaa ne joko riviin tai ympyrän muotoon, siten että värien sävyt liukuvat vaaleasta tummempaan. Tarkastelkaa luontoa myös eri muotojen näkökulmasta. Kerätkää erimuotoisia lehtiä, kiviä ja oksia. Lajitelkaa löytämäne asiat samanmuotoisiin ja erimuotoisiin.

D. Lapset istuvat piirissä kädet selän takana. Ope jakaa jokaiselle lapselle käteen jonkun asian, kuten kuusen kävyn, männyn kävyn, havunneulasoksan, kiven, kepin, puun lehden, tms., siten että kahdella lapsella on samanlainen asia kädessään. Lapset tunnustelevat käsillään näkemättä esinettä ja yksi lapsista kerrallaan alkaa kuvailla omaansa; sitä miltä sen pinta tuntuu, minkä muotoinen se on, tuntuuko se kylmältä tai kostealta, jne. Toiset lapset tunnustelevat omissa käsissään olevaa esinettä ja yrittävät arvata onko heillä sama asia kädessään.

8. Unien näkeminen

A. Rentoutukaa. Valitkaa parit, joista toiselle annetaan sulka. Toinen käy paljain varpain peitolle makaamaan. Toinen kutittaa sulalla jalkapohjista. Kuinka kauan pystyy olemaan nauramatta?

Seuraavaksi lapset käyvät pareittain ja jokaiselle parille annetaan pieni pallo. Toinen lapsista käy maahan vatsalleen makaamaan ja toinen hieroo parinsa selkää ja jalkoja palloa hitaasti pyöritellen.

B. Bambi kaipasi äitiään. Se näki elokuvassa unta. Herätessään se kuvitteli unen olevan totta, kun se kuuli äidin äänen. Muistele millaisia unia olette nähneet? Ovatko ne joskus tuntuneet todelta? Kertokaa omista unista.

C. Maalataan unimaisemia.

9. Erilaisia tunteita

A. Keskustelkaa tunteista: Elokuvassa oli useita kohtauksia, joissa Bambi ikävöi äitiään ja oli surullinen. Miten Bambin isä suhtautui Bambin ikävään? Miksi se ei halunnut Bambin puhuvan äidistä? Miten toisia voi lohduttaa, jos he ovat surullisia ja pahalla mielellä? Muistatko elokuvan kohtauksia, joissa Bambi oli iloinen tai onnellinen? Miltä tuntuu kun joku pajaa, silittää päätä hellästi, taputtaa rohkaisevasti olkapäälle tai halaa?

Lopuksi: tehkää turvallinen jonosyli. Käykää istumaan lattialle toinen toistenne syliin pitkäksi jonosyliksi, jossa kuuntelette rauhallista musiikkia tai elokuvasta tuttua musiikkia.

B. Mitkä asiat tekevät teidät surulliseksi? Mikä saa teidät suuttumaan ja vihaiseksi? Oletteko joskus ikävöineet? Miltä onni tuntuu? Mitkä asiat saavat iloiseksi? Miten te käyttäydytte kun on hyvä mieli, olette iloisia, surullisia, onnellisia. Mitä tapahtuu, jos kaikki menee pieleen? Miltä tuntuu olla huonolla tuulella, huutaa ja kiukutella? Oletteko joskus suuttuneet niin että olette lyöneet kaveria? Miten suuttumusta voi hillitä?

C. Valokuvatkaa digikameralla lasten ilmeitä: suru, ilo, onni, pelko, hämmennys, pettymys, jne. Kaikki saavat esittää esim. neljä eri ilmettä. Tutkikaa kuvia ja päätelkää mitä ilmeet kertovat. Liittäkää kuvien tunnetiloihin ääniä.

D. Opettaja kirjoittaa lapuille negatiivisia asioita, esim. et saa tulla mukaan leikkiin, sinulla on ruma hattu, olet tylsä tyyppi... Tai positiivisia asioita: onpa hauska nähdä sinua, tule meidän leikkiin, sinä olet kiva leikkikaveri... Laittakaa laput vaikkapa hattuun ja nostakaa yksi kerrallaan luettavaksi. Lapset saavat näyttää ilmeillään

miltä heistä tuntuisi, jos joku sanoisi heille niin, mitä lapussa lukee. Lapset saavat kertoa myös omista ajatuksistaan.

E. Etsikää lehdistä tai kirjoista kuvia, joista voi selkeästi päätellä henkilön tunnetilan. esim. surullinen poika. Tutkitaan kuvaa. Miettikää miksi poika on surullinen, mitä hänelle on tapahtunut, mihin hän on matkalla, onko hänellä ystäviä, missä vanhemmat ovat, entä sisarukset, mitä poika tekee seuraavaksi, mitä seuraavaksi tapahtuu, tapaako poika jonkun, miten pojan saisi iloiseksi...

F. Kaikki saavat tuoda pehmoeläimen mukanaan. Valmistakaa pareittain pieniä näytelmiä eri tunnetiloista. Pehmoelujen avulla voi olla helpompi kertoa tunteista.

10. Disneyn animaatiot ja niiden oheistuotteet

A. Opettaja havainnollistaa lapsille taittelukuvan avulla, miten kuva saadaan liikkumaan. Taittelukuvaan piirretään Bambin, Rumpalin tai muun elokuvaan liittyvän eläinhahmon kuvat. Opettaja liikuttaa kynän/kepin avulla piirroshahmoa ja kysyy lapsilta mitä kuvassa tapahtuu. Lapset kertovat havainnoistaan. Opettaja kertoo, että samalla idealla syntyvät myös animaatioelokuvat.

Taittelukuvan ohje: Taittakaa kopiopaperista leikattu noin 4-5 cm leveä paperisuikale kaksinkerroin. Asettakaa taitettu paperi siten, että taitos on vasemmalla puolella ja piirtäkää oikealle puolelle jokin kuva. Piirtäkää alempaan paperiin, samaan kohtaan kuva, jossa on jokin pieni liike-ero edelliseen nähden. Esim. toiseen lintu, jolla on siivet ylöspäin ja toisessa siivet ovat alaspäin. Kiertäkää ylempi paperi rullalle lyijykynän ympärille. Liikuttakaa ylempää paperia kynän avulla nopeasti toisen paperin päällä. Taittelukuvan voi tehdä myös A3 koossa, jolloin kuvaa liikutetaan esim. karttakepin tms. avulla.

Bambi 2 on piirrosanimaatioelokuva. Keskustelkaa mitä muita Disneyn animaatioelokuvia tiedätte tai olette nähneet. Mitä muita animaatioelokuvia olette nähneet? Mitä muita animaatiolajeja tiedätte?

B. Disneyn animaatioelokuvien ympärille on suunniteltu paljon oheistuotteita. Onko teillä

kotona Disneyn animaatioelokuvien tarinoiniin liittyviä tuotteita? (vaatteita, leluja, kirjoja...) Keskustelkaa yhdessä millainen on mielestänne hyvä Disney-tuote? (esim. mitä pidätte McDonald'sin lasten leluista) Pohtikaa myös miksi oheistuotteita tehdään ja myydään?

C. Järjestäkää Disney-lelupäivä, jolloin lapset saavat tuoda kotoaan omia Disney-leluja. Antakaa lapsille mahdollisuus omaehtoiseen, spontaaniin leikkiin elokuvaan liittyvien lelujen kanssa. Lapsi käsittelee leikkiessään hänelle tärkeitä asioita. On kiinnostavaa seurata millaisia asioita lapset elokuvista poimivat omiin leikkeihinsä ja miten he yhdistelevät ja kehittelevät niistä uusia tarinoita.

Oppimateriaalin ovat laatineet luokanopettajat Annika Henriksson ja Tuula Niiranta.

Oppimateriaalin on tuottanut Anna-Liisa Puura-Castrén Koulukinosta.

Taustatietoa lapsen surusta ja kuoleman kohtaamisesta

Suru

Lapset reagoivat suruunsa eri tavoin. Suru saattaa näkyä ulospäin alakuloisuutena, masentuneisuutena ja itkuisuutena. Suru saattaa myös purkautua levottomana käyttäytymisenä ja aggressiivisuutena sekä huomionkipeytenä ja jopa fyysisinä oireina. Suru saattaa muuttua lapsen mielessä peloksi. Hänellä voi olla nukahtamisvaikeuksia ja hän saattaa nähdä painajaisia.

Lapsen käsitys kuolemasta riippuu hänen iästään. Alle viisivuotias lapsi ei käsitä kuolemaa lopullisena vaan ajattelee, että kuollut tulee vielä takaisin. Pienimmille lapsille joutuu yhä uudelleen selittämään, että kuollut ei palaa. Kuolemasta ei saisi käyttää muita sanoja. Lapsi ymmärtää nukkumisen tai poistumisen ilmaukset kuoleman yhteydessä konkreettisesti ja saattaa alkaa pelätä nukahtamista. Kymmeneen ikävuoteen mennessä lapset ymmärtävät jo kuoleman lopullisuuden ja myös sen, että kuolema koskee kaikkia. Yli kymmenvuotiaat lapset alkavat ajatella kuolemaa

aikuisten tavoin. He kykenevät paremmin pohtimaan kuolemaa.

Lapset surevat kuten aikuisetkin. Lapset tuntevat kaipuuta ja hellät ajatukset sekä voimakkaat tunteet ovat heidänkin mielessään. Lapset eivät sure vain tietyllä tavalla, vaan heidän reaktionsa ovat yksilöllisiä. Järkytyksen jälkeen voi tulla pelkotiloja, univaikeuksia, vallattomuutta, ärtyisyyttä ja huomiohakuisuutta. Lapsi saattaa surussaan myös vetäytyä muiden seurasta ja eristäytyä.

Lapsesta ja hänen surustaan täytyy huolehtia, koska lapsi suree paitsi vanhempaansa myös muiden surua ja saattaa tuntea syyllisyyttä. Lapsi tarvitsee perhettä tuekseen omassa surutyössään. Vaikka toinen vanhempi ei omassa surussaan jaksaisi, olisi kuitenkin hyvä olla yhdessä lasten kanssa niin paljon kuin mahdollista ja jatkaa normaaleja perherutiineja. Koulunkäynnin sekä kaveri- ja sukulaissuhteiden ylläpidon tukeminen ja elämän tukipilarien säilyttäminen auttavat lasta selviytymään surussaan.

Aikuisten tulisi osoittaa, että tunteiden näyttäminen on sallittua ja kertoa myös omista tunteistaan. Lapsen kanssa on keskusteltava monet keskustelut ja vastattava kysymyksiin avoimesti. Kysymykset tulevat toistumaan useammankin kerran, mutta niihin on hyvä vastata kärsivällisesti. Lapsi saattaa myös käsitellä kuolemaa leikeissään. Kun lapselle kerrotaan ikäviä asioita, lapsi on hyvä ottaa syliin tai muuten lähelle. Fyysinen läheisyys saa lapsen tuntemaan turvaa ja yhteisyyttä. Asiat on hyvä kertoa selkeästi, tarpeeksi lyhyesti ja rauhallisesti.

Surussa on erilaisia vaiheita

Kieltäminen: Ei haluta uskoa asiaa todeksi vaan kielletään tapahtunut.

Järkytys: Kysellään selitystä tapahtuneelle: Miksi? Miten? Mitä olisin voinut tehdä toisin? Oliko se minun syyntä?

Suru: Kaipaus: Muistamme kuolleesta kauniita asioita. Muistelemme yhteisiä aikoja.

Kiukku ja viha: Katkeruus: Miksi minulle ja meidän perheelle kävi näin?

Tyhjyys: Turtunut olo: Elämällä ei tunnu olevan merkitystä. Masennus ja synkkyys valtaavat mielialaa.

Halu jatkaa elämää: Toiveikkuus: Valo alkaa pilkottaa vähitellen. Pienet asiat alkavat tuntua mukavilta.

Selviytyminen: Voimistuminen: Hyväksymme tapahtuneen. Ikävöimme, mutta olemme löytäneet tasapainon menneisyyden ja nykyisyyden kanssa. Elämä saa uutta voimaa ja merkitystä. Läheinen

elää muistoissamme. Surutyön vaikeimmat vaiheet kestävät yleensä noin vuoden, mutta aika vaihtelee yksilöllisesti. On tärkeää olla ymmärtäväinen itseään kohtaan ja hyväksyä erilaiset - negatiivisetkin - tunteet, joita suruprosessissa on.

Joskus perheenjäsenet kokevat jäävänsä yksin surunsa kanssa. Apua kannattaa silloin etsiä esimerkiksi järjestöjen vertaistukiryhmistä, joissa tukena on muita samassa elämäntilanteessa eläviä ja jo surutyössään edenneitä ihmisiä. Myös perheneuvolasta, mielenterveystoimistosta, terveyskeskuksesta sekä lasten- ja nuorisopsykiatriselta tai psykiatriselta päivystysasemalta voi hakea tukea surusta selviämiseen.

Lähde: Mielenterveysseura

Luettelo kirjoista, jossa käsitellään kuolemaa ja surua

Tietokirjoja:

*Marlee Alex: Hei sitten, ukki. Kirjapaja 1983.

*Marilyn E. Gootman: Kun ystävä kuolee: kirja nuorille surusta ja selviytymisestä. Suomen Punainen Risti 1998.

*Dyregrov Atle - Raundalen, Magne: Sureva lapsi ja koulu. Vastapaino 1997.
Kun perhettä kohtaa kriisi, esimerkiksi läheisen ihmisen kuolema, lapsen tarpeet jäävät usein liian vähälle huomiolle. Kirja kertoo, kuinka auttaa lasta selviämään surusta ja tekemään surutyötä kotona ja koulussa.

*Dyregrov, Atle: Lapsen suru. 3. Painos. MLL:n, SMS:n ja SPR:n Henkinen tuki kriisi- ja onnettomuustilanteissa -projektin julkaisu. Helsinki 1996. Kirja neuvoo miten voimme parhaiten auttaa ja tukea lasta, joka on joutunut silmäysten kuoleman, vakavan sairauden tai onnettomuuden kanssa. Kirjan tilaus: Mielenterveysseura.

*Lapsi ja kriisit. Toim. Marjatta Jakobsen et al. Cultura 1995

*Liian iso ikävä: nuoret kertovat surukokemuksistaan. Toim. Anneli Rantalaiho. Karas-sana 2001.

*Sinua en unohda: Lapsensa menettäneet kertovat. Toim. Anneli Rantalaiho. Karas-sana 1999.

*Surun lintu: Lapsi kysyy kuolemasta. Työryhmä Lauha Peltola et al. Tyttöjen Keskus 1988.

*Talonen Marjaana: Enkeliveli. Stakes 1996.

*Vaiettu suru: Lapsen kuolema ja perheen tukeminen. Toim. Tuija Manneri. Lastensuojelun keskusliitto 1992.

*Lapsen suru - kun äiti tai isä kuolee. Lounais-Suomen Syöpäyhdistys Ry. 1998. Esitetilaus: kari.ojala@lssy.fi

Kuvakirjoja:

*Mischa DAMJAN: Atuk ja susi: tarina eskimopojasta. Kuv. Jozef Wilkon. Lasten Keskus 1990.

Susi tappaa Atuk-pojan koiran. Atuk odottaa vuosia, jotta voi kostaa sudelle riistämällä sen hengen. Surmatyö ei kuitenkaan tee poikaa onnelliseksi. Jylhä, kansansadunomainen kertomus on herkästi kuvitettu, ja sopii yli 5-vuotiaille.

*Bettina EGGER: Marianne muistelee mummoa. Kuv. Sita Jucker. Mäkelä 1987.

Kauniit muistot lievittävät Mariannen surua realistisessa kuvakirjassa, jonka rauhallinen tarina kantaa synkeähköstä kuvituksesta huolimatta.

*Nigel GRAY: Pikkunallen isoisä. Kuv. Vanessa Cabban. Mäkelä 2000.

Pikkunalle ja Ukki ovat parhaat kaverukset. Yhdessä he rakentavat majan puutarhaan. Eräänä päivänä vanha Ukki sairastuu eikä enää parane. Lohdullinen tarina korostaa elämän jatkumista uusissa sukupolvissa. Aurinkoinen kuvitus tukee tarinan lämmintä ja valoisaa tunnelmaa. Aikuisen ja pienen lapsen yhteisiin lukuhetkiin.

*Rose IMPEY: Höyhentyynyt. Kuv. Robin Bell Corfield. Mäkelä 1997.

Pikku-Saaraa kyllästyttää, kun aikuiset vain puhuvat ja itkevät. Saara tietää, että mummu on kuollut, mutta koko asia tuntuu etäiseltä. Höyhen vajan ikkunalaudalla herättää eloon muiston mummusta, äidistä ja Saarasta höyhentyynyjä täyttämässä, ja silloin itku ja nauru tulevat yhtä aikaa. Tavattoman kauniisti kuvitettu, tunnelmallinen kuvakirja pienille ja vähän isommillekin.

*Heljä LIUKKO-SUNDSTRÖM: Korkealla päällä pilvien puutarha sininen. Otava 1999.
Pikkutyön isoäiti on kuollut ja muuttunut enkeliksi. Enkeliä seuraten tytölle kerrotaan isoäidin koko elämänkaari syntymästä lähtien. Samalla selviää myös lapsen oma asema sukupolvien ketjussa. Vaikuttava kuvitus myötäilee elokuvamaisesti tekstiä. Yli 5-vuotiaille lapsille sekä aikuisille.

*Pirkko-Liisa SUROJEGIN: Maahisen viimeinen matka. Otava 1995.
Vanha juurimaahinen hyvästelee sukunsa ja aloittaa pitkän matkan Valon valtakuntaan. Tekijän upeasti kuvittama myyttinen tarina yli 5-vuotiaille.

*Pirkko VAINIO: Lumihanhi. Lasten Keskus 1993.
Pikku-Annan hoivaama hanhi menehtyy, mutta hanhen pesästä löytyy suuri valkea muna...
Kaunis kertomus elämän kiertokulusta pienille lapsille. Tunnelmallinen akvarellikuvitus.

*Susan VARLEY: Mäyrän jäähyväislahja. 3. painos Lasten Keskus 2002.
Metsäneläinten suru vanhan viisaan mäyrän kuolemasta lievittyy, kun ne muistelevat, mitä hauskaa mäyrä elämänsä aikana kaikille opetti. Valoisa ja humoristinen tarina pienille lapsille.

*Max VELTHUIJS: Sammakko ja linnunlaulu. Mäkelä 1996. Sammakko on löytänyt maassa makaavan linnun ja pyytää neuvottomana apua muilta eläimiltä. Jänis tietää: lintu on kuollut. Yhdessä eläimet hautaavat linnun ja miettivät, mitä kuolema tarkoittaa. Tarinan lopussa elämänilo voittaa, ja lintukin livertää puun oksalla. Hieno kirja aivan pienillekin.

*Winfried WOLF: Intiaanipoika Pieni Kuu. Kuv. Nathalie Duroussy. Lasten Keskus 1992.
Etsiessään omaa heimoaan Pieni Kuu tapaa vanhan intiaanivaimon, joka ennen kuolemaansa ennustaa pojalle onnellista tulevaisuutta. Monitasoinen, hehkuvien värien kuvitettu kertomus yli 5-vuotiaille.

* Winfried WOLF: Jouluaatto isoisän luona. Kuv. Eugen Sopko. Lasten keskus 1994.
Tunnelmallinen vanhan ajan joulu maaseudulla lohduttaa Tuomoa ja hänen äitiään perheen isän kuoltua. Yli 4-vuotiaille. Kirjan kuvat ovat tuttuja myös Unicefin joulupostikortteina.

Lastenkirjoja ja satuja:

*Anneli FINNE: ...mutta tähtein tuolla puolen... Kuv. Matti Kota. Lasten Keskus 1990.
8-vuotias Marko menettää ystävänsä Tiinan liikenneonnettomuudessa. Kristillinen kertomus on realistinen, mutta hiukan jähmeä. 5-9-vuotiaille.

*Riitta JALONEN: Elisabet, nalle ja pikkuveli, jota ei ole. Kuv. Kristiina Louhi. Tammi 1994.
Leikkinalle on kuolleen pikkuveljen korvike kertomuksessa, joka vain hienovaraisesti vihjaa perhettä kohdanneeseen menetykseen. Lapsen ja aikuisen yhdessä luettavaksi.

*Riitta Jalonen: Tyttö ja naakkapuu. Kuv. Kristiina Louhi. Tammi 2004

Pienen tytön tunteita ja ajatuksia isän kuoltua. Lapsen muistot tulevat koskettavasti esille myös hienossa ja herkässä kuvituksessa.

*Marit KALDHOL: Hyvästi Henrik. Kuv. Wenche Öyen. WS 1986.

Syvästi tunteisiin vetoava kertomus pienen pojan hukkumisen aiheuttamasta suuresta surusta. Tapahtumat kerrotaan Henrikin ystävän, pienen Sara-tytön näkökulmasta. Aikuisen ja lapsen yhdessä luettavaksi.

*Lilian KALLIO: Puumajakesä. Wsoy 1977.
Lapset haluavat löytää puun, johon he haluaisivat rakentaa majan. Kesän aikana he oppivat monia uusia asioita, mm. sen millaisia vaikeuksia paljastuu ihmisten oudon käytöksen syiksi.

*Tuula KOROLAINEN: Kissaenkeli muuttaa taivaaseen. Kuv. Leena Lumme. Aleksilla on kauhea ikävä auton alle jäänyttä Roope-kissaa. Kun pojan suru on suurimmillaan, Roope vierailee maan päällä kissaenkelinä, yhtä kissamaisena kuin eläessäänkin. Hauska ja viisas tarina yli 5-vuotiaille. Leena Lumpeen raikas ja humoristinen kuvitus ansaitsee myös erikoismaininnan. Lapsi voi lukea kertomuksen yksinkin.

*Veronica LEO: Prinssi ja Luodetuuli. W & G 1986. Nuori prinssi matkustaa Kuolemattomuuden luodolle ikuisen elämän ja onnen maahan. Kun hän palaa takaisin maailmaan, kaikki on muuttunut. Kansansatuun perustuva kertomus yli 5-vuotiaille.

*Annu LIIKKANEN: Hei vaan, mummi! Kuv. Lars Andersson. Lasten Keskus 1998. "Ei kai voi olla olemassa koko ajan ja sitten yhtäkkiä ei ollenkaan!", ajattelee Alma, kun mummi kuolee. Mummin iloinen olemus ja hauskat jutut tulevat koko ajan mieleen, ja välillä Almaa kiukuttaa, vaikka olo onkin surullinen. Hautajaisten jälkeen on helpompi hyväksyä se, että mummi on mennyt taivaaseen. Lapsen tunteita oivaltavasti kuvaava kirja yli 5-vuotiaille.

*Astrid LINDGREN: Soittaako lehmus, laulaako satakieli? Kuv. Otto Svend. WS 1984. Orpo Malin-tyttönen istuttaa vaivastalon pellolle herneen ja kasvattaa siitä lehmusken. Kun lehmus kuolee, Malin päättää antaa sille henkensä ja sulautuu puuhun. Sen jälkeen lehmus soittaa ja satakieli laulaa köyhien ihmisten iloksi.

*Astrid LINDGREN: Veljeni Leijonamieli. Kuv. Ilon Wikland. 18. painos WS 2001. Ihmeellinen kertomus pikkuveli Korpusta ja isovelji Joonatanista, Nangijalan maasta, hyvän ja pahan kamppailusta, elämästä ja kuolemasta. Lindgrenin rakastetuimpia (myös kiistellyimpiä!)

saturomaaneja, jonka voi lukea ja tulkita monella tavalla. Lapsille, nuorille ja aikuisille.

*Tittamari MARTTINEN: Saaran taika. WS 1996. Nelli ja Saara ovat hyvät ystävät, vaikka heillä on ikäeroa kymmeniä vuosia. Yhdessä he käyvät museoissa ja kahviloissa, juttelevat, luistelevat ja leipovat leipää. Saara kertoo Nellille taiteesta ja menneistä ajoista, myös tuberkuloosiin kuolleesta pikkusiskostaan lidasta, jota Nelli Saaran mielestä muistuttaa. Saaran taika on hänen valoisa suhtautumisensa elämään ja rakkautensa taiteeseen, jotka hän pystyy välttämään nuorelle Nellillekin. Kertomuksen lopussa Saara kuolee, mutta hänen muistonsa jää elämään Nellin mieleen. Viehättävä kirja 8-10-vuotiaille tytöille.

*Anne-Sophie de MONSABERT: Tuhat ja yksi kuollutta lehteä. Kuv. Caroline Grégoire. Mäkelä 1999. Syksy on tullut, ja puut varistavat kuolleita lehtiä. Pupuperhe tekee yhdessä pihatöitä, ja mummikin käy kylässä. Eräänä päivänä mummi joutuu sairaalaan eikä pikkupupu näe häntä enää koskaan. Luonnon kuoleminen ja mummin kohtalo kietoutuvat yhteen. Värikäs kuvitus ja pupujen lystikkäät hahmot lieventävät apeaa tarinaa. Kuuluu Osaan jo lukea -sarjaan.

*Hannu MÄKELÄ: Kai ja Pariisi. Kuv. Kristiina Louhi. Tammi 1993. Kain isä on kuollut, ja pojan on vaikea sopeutua uuteen elämäntilanteeseen. Kai tietää isän menneen Pariisiin ja lähtee etsimään häntä Pariisi-koiran kanssa. Yli 5-vuotiaille.

*Sirpa PUSKALA: Pikkuruu Mustanmusta. WS 1999. Kuv. Kati Liukkonen. Pikkuruu Mustanmusta on peikkoperheen kuopus. Se on olemukseltaan erilainen kuin muut ja heikkona pidetty. Suuruutensa se kuitenkin osoittaa lähtiessään etsimään vanhaa isäpeikkoa, joka ei palaa matkaltaan kohti unelmien täyttymystä - merta. "Elämä jatkuu, muuttaa muotoaan", ehtii isäpeikko vielä lohduttaa poikaansa ennen kuolemaa. Hieno saturomaani lapsille ja aikuisille.

*Outi SALO: Puukenkäkesä. Kuv. Inge Löök. WS 1988. 7-vuotias Essi ja hänen isänsä viettävät ensimmäistä kesää perheen äidin kuoltua. Liikuttava kertomus lapsille ja aikuisille.

*Irmelin SANDMAN-LILIUS: Petterin koiranpentu. Tammi 1995. Vanha Chien-koira lähtee varjokoiran matkaan, mutta antaa ensin yhden viimeisistä pennuistaan Petterille. Fantasiakertomus lapsille ja aikuisille. Tekijän kaunis akvarellikuvitus.

*Margareta THUN: Enkelimuksu. Kuv. Cris af Enehielm. Tammi 1990. Veeran pikkuveli Olli menehtyy äkilliseen sairauteen. Itsekin poikansa menettänyt kirjailija kuvaa perheen surua omaperäisesti ja satuttavasti, mutta myös huumorilla. Cris af Enehielm kuvaa voimakkein värein ja lähes surrealistisin kuvin murheeseen suistuneen perheen kaoottisia tunnelmia. Aikuisen ja lapsen yhdessä luettavaksi.

*Esko-Pekka TIITINEN: Lintu ja poro. Kuv. Tuula Tiitinen. Tammi 1990. Vanha poro ja tunturiin talveksi jäänyt lapinsirkku selviävät yhdessä ankarasta talvesta. Kevään tultua poroa ei enää ole, mutta elämä jatkuu. Tuula Tiitisen upea öljyvärikuvitus. Lapsille ja aikuisille.

*Eeva TIKKA: Yön lintu ja siivetön: SATUJA. Kuv. Saara Tikka. Gummerus 1989. Satuja itsensä löytämisestä, kuolemasta ja rakkaudesta. Lapsen ja aikuisen yhdessä luettavaksi.

*Mats WAHL: Vaarin Laika. Kuv. Tord Nygren. Mäkelä 1989. Isoisän Laika-koira on Matiaksen hyvä kaveri. Laika on kuitenkin jo vanha ja ero on edessä sen sairastuttua parantumattomasti. Liikuttava kertomus yli 5-vuotiaille.

*Kari VINJE: Pekka ja kaksi käsinettä: kirja kuolemasta. Kuv. Vivian Zahn Olsen. Perussanoma 1999. Eräänä sunnuntaiaamuna Peltosen perheen pikku-Sanna löytyy kuolleena sängystään. Kätkytkuolema, sanovat lääkärit. Suuri suru ja järkytys kerrotaan Pekka-veljen näkökulmasta kristillisin painoituksin: Sanna ei ole kuollut vaan hän on mennyt taivaaseen. Sannaa ei koskaan unohdeta, mutta elämä iloineen ja suruineen jatkuu myös Peltosen perheessä. lähde: Oulun kaupunginkirjasto: Kuolemaa käsittelevien lastenkirjojen luettelo.